

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

A.H.K. van Viegen (PvdD)
(d.d. 21 maart 2025)

Nummer
4221

Onderwerp
Veel pesticiden in oppervlaktewater

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

De Partij voor de Dieren ontving bericht van de Vereniging Natuur- en Milieubescherming Pijnacker (NMP). In 2023 heeft de NMP een werkgroep Waterkwaliteit opgezet. Zij geven aan overleg te hebben met o.a. het Hoogheemraadschap van Delfland en de gemeente Pijnacker-Nootdorp. NMP voert zelf ook watermetingen uit om de ecologische waterkwaliteit te meten. Hieruit blijkt, dat in oppervlaktewater dat in contact staat met water uit tuinbouwgebieden, de ecologische kwaliteit veel slechter is dan in oppervlaktewater dat niet in contact staat met tuinbouwwater. Aangezien in Pijnacker-Nootdorp in een aantal gevallen het tuinbouwwater ook via polders stroomt die een natuurdoelstelling hebben maakt NMP zich veel zorgen dat de ecologische doelstelling hierdoor in gevaar komt.

Het oppervlaktewater in Pijnacker-Nootdorp bevat nog steeds te veel voedingsstoffen, zoals stikstof en fosfaat, en giftige bestrijdingsmiddelen afkomstig uit de tuinbouw. Het Hoogheemraadschap Delfland kwam op 28 januari 2025 met de mededeling dat Delfland in zes verschillende polders maar liefst zeven bestrijdingsmiddelen ver boven de toegestane norm heeft aangetroffen. Drie polders bevinden zich in Pijnacker-Nootdorp. In de Oude Polder van Pijnacker is een flinke overschrijding van het middel lambda-cyhalothrin in het water gevonden. In de Polder van Nootdorp zijn twee verboden stoffen aangetroffen: cypermethrin en esfenvaleraat. Tot slot is in de Zuidpolder van Delfgauw (tuinbouwgebied boven N470) het middel pyriproxyfen aangetroffen. Het betreft in alle gevallen middelen om insecten te bestrijden.

<i>Glastuinbouwgebied</i>	<i>Datum</i>	<i>Stof</i>	<i>Aantal keer de norm overschreden (JG-MKN of MTR-norm)</i>
<i>Oude Polder van Pijnacker</i>	<i>21-11-2024</i>	<i>Lambda-cyhalothrin</i>	<i>1000</i>
<i>Polder van Nootdorp</i>	<i>21-11-2024</i>	<i>Cypermethrin</i>	<i>250</i>
	<i>21-11-2024</i>	<i>Esfenvaleraat</i>	<i>150</i>
<i>Zuidpolder van Delfgauw</i>	<i>29-11-2024</i>	<i>Pyriproxyfen</i>	<i>333</i>

In de onderstaande tabel geven wij de gevaren van deze insecticiden weer, zowel de gevaren voor de gezondheid van de mens als de gevaren voor dieren en het milieu. Drie van de genoemde stoffen zijn o.a giftig of schadelijk bij inslikken terwijl alle genoemde stoffen zeer giftig zijn voor in het water levende organismen, met langdurige gevolgen. Deze gegevens zijn verkregen uit de Europese database ECHA, European Chemicals Agency.

Stof	Cas reg. Nr.	Gevarenaanduiding	
Lambda-cyhalothrin	Insecticide	GHS09 Milieugevaarlijk GHS06 Giftig	H301, Giftig bij inslikken H312, Schadelijk bij contact met de huid H330, Dodelijk bij inademing H400, Zeer giftig voor in het water levende organismen H410, Zeer giftig voor in het water levende organismen, met langdurige gevolgen
Cypermethrin	Insecticide	GHS07 Schadelijk, irriterend, allergische huidreactie GHS09 Milieugevaarlijk	H302, Schadelijk bij inslikken H315, Veroorzaakt huidirritatie H317, Kan een allergische huidreactie veroorzaken H335, Kan irritatie van de luchtwegen veroorzaken H400, Zeer giftig voor in het water levende organismen H410, Zeer giftig voor in het water levende organismen, met langdurige gevolgen
Esfenvaleraat	Insecticide	GHS08 Gezondheidsgevaar GHS06 Giftig GHS09 Milieugevaarlijk	H301, Giftig bij inslikken H317, Kan een allergische huidreactie veroorzaken H331, Giftig bij inademing H370, Veroorzaakt schade aan zenuwstelsel H373, Kan schade aan zenuwstelsel veroorzaken bij langdurige of herhaalde blootstelling H400, Zeer giftig voor in het water levende organismen H410, Zeer giftig voor in het water levende organismen, met langdurige gevolgen
Pyriproxyfen	Insecticide	GHS09 Milieugevaarlijk	H400, Zeer giftig voor in het water levende organismen H410, Zeer giftig voor in het water levende organismen, met langdurige gevolgen

Gezien de ernst en urgentie van deze situatie legt de Partij voor de Dieren de volgende vragen aan u voor.

1. Welke extra maatregelen heeft de provincie in samenwerking met het waterschap ondernomen na het bekend worden van deze zorgwekkende lozingen op het oppervlaktewater?

Antwoord

Van de vier genoemde stoffen worden Cypermethrin en Lambda-cyhalothrin niet toegepast in de bedekte teelt. Esfenvaleraat en Pyriproxyfen zijn wel toegelaten voor gebruik in de glastuinbouw. Voorgaande maakt duidelijk dat een aangetroffen normoverschrijding in polders met glastuinbouw niet altijd op voorhand met 100% zekerheid kan worden toegerekend aan teeltactiviteiten in de Glastuinbouw.

Voor zover de glastuinbouw wel de bron is van de geconstateerde normoverschrijdingen is de provincie niet het bevoegde gezag Omgevingswet. De gemeente is bevoegd gezag voor milieubelastende activiteiten (lozing op het riool/bodemlozingen) en het waterschap voor wateractiviteiten (directe lozingen). Daarnaast is de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA) bevoegd gezag op basis van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden als het gaat om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

De gemeente Pijnacker-Nootdorp heeft op vragen vanuit de gemeenteraad geantwoord dat het Hoogheemraadschap van Delfland, naar aanleiding van de normoverschrijding, onderzoek heeft gedaan om de mogelijke veroorzakers te achterhalen¹. Dit is helaas niet gelukt. Gemeente en Hoogheemraadschap zetten al jaren in op intensivering van toezicht en handhaving, de laatste jaren via een risicogestuurde aanpak en recent via het project watercoaches.

Een hoge incidentele normoverschrijding is niet direct aanleiding om een structureel andere aanpak te overwegen. Immers zowel het voorkomen van dit soort incidentele lozingen als het tegengaan van meer structurele emissies (lekstromen) vormen een onderdeel van de strategieën op regionaal (samenwerking Emissieloze kas) en op landelijk niveau (Platform Duurzame Glastuinbouw).

De provincie voert regelmatig ambtelijk en bestuurlijk overleg met betrokken gemeenten, waterschappen en Glastuinbouw Nederland over waterkwaliteit en glastuinbouw. Forse normoverschrijdingen worden in deze overleggen besproken.

2. *Het gaat hier volgens onze informatie om het gebruik van toegestane bestrijdingsmiddelen en niet over verboden middelen. Hoe en hoe vaak wordt per kas toezicht gehouden dat de hoeveelheden van het gebruik in de kassen niet wordt overschreden?*

Antwoord

Zoals aangegeven bij vraag 1 is de NVWA het bevoegde gezag als het gaat om het gebruik in de kas van gewasbeschermingsmiddelen. De provincie heeft geen formele rol als het gaat om de inzet van de NVWA met betrekking tot handhaving in de glastuinbouw in Zuid-Holland. De NVWA publiceert wel regelmatig informatie over de inspectieresultaten in sectoren op landelijk niveau (<https://www.nvwa.nl/onderwerpen/gewasbescherming/inspectieresultaten>). In 2025 zal de NVWA extra inzetten op verbetering van de waterkwaliteit in het kader van de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn water².

3. *Zijn deze controles onaangekondigd? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Het toezicht van de NVWA is vastgelegd in de interventiestrategie. Er vinden zowel aangekondigde als niet aangekondigde controles plaats (<https://www.nvwa.nl/ondernemers/toezicht-maatregelen-en-boetes/interventiebeleid>).

¹ <https://pijnacker-nootdorp.raadsinformatie.nl/modules/1/Ingekomen%20stukken/1028713> en <https://pijnacker-nootdorp.raadsinformatie.nl/modules/1/Ingekomen%20stukken/1028717>

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/02/07/kamerbrief-jaarplan-2025-nvwa>

4. *Wat waren de resultaten van de maatregelen die tot nu toe genomen zijn?*

Antwoord

Zoals aangegeven bij vraag 1 vormt één hoge normoverschrijding geen directe aanleiding om de gezamenlijke strategie zoals geformuleerd in het samenwerkingsverband emissieloze kas te wijzigen en op ad hoc basis extra maatregelen te treffen. Zoals aangegeven in vraag 1 Raadsvragen Pijnacker-Nootdorp (zie voetnoot 1) werken partijen sinds 2014 aan verschillende maatregelen waardoor de waterkwaliteit verbeterd. Richting het KRW-doeljaar 2027 worden in de komende jaren extra maatregelen getroffen om het strategisch doel, nagenoeg nulemissie, te realiseren.

Door de tot dusverre getroffen maatregelen zien we dat de waterkwaliteit in glastuinbouwgebieden, parameters nutriënten en toxiciteit, langzaam maar gestaag is verbeterd, maar dat het de laatste jaren stagneert. Voor toxiciteit viel in het beheersgebied van Delfland in 2009 maar 23% van de metingen in de klasse geen of geringe toxiciteit. In 2023 was dit toegenomen tot 76% (bron: waterkwaliteitsrapportage Delfland 2023, pagina 50, tabel 4.2). Alhoewel de toxiciteit dus sterk is afgenomen is de door Delfland gehanteerde prestatie-indicator van 94% in 2023 niet gerealiseerd.

5. *Wordt er bijvoorbeeld nu vaker en op meer plekken gemeten en toezicht gehouden op lozingen door de glastuinbouw? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Het is aan het Hoogheemraadschap c.q. de gemeente om te bepalen welke handhavingsfrequentie nodig is, dit binnen de kaders van de landelijke handhavingsstrategie. Het Hoogheemraadschap van Delfland en de Omgevingsdienst (namens de gemeente Pijnacker-Nootdorp) voeren regulier toezicht op de glastuinbouw. Sinds 2023 heeft het Hoogheemraadschap van Delfland de risicogestuurde aanpak³. Dit betekent dat er extra intensief toezicht wordt gehouden en gehandhaafd in een aantal vervuilde glastuinbouwgebieden. Een groot deel van deze controles wordt samen uitgevoerd met de Omgevingsdienst.

6. *Hoe denkt het college de lozingen binnen de gestelde normen te krijgen?*

Antwoord

In het jaarprogramma 2025 van het Platform Duurzame Glastuinbouw waar het ministerie van IenW, de Unie van Waterschappen, glasprovincies, glasgemeenten en Glastuinbouw Nederland in samenwerken zijn maatregelen opgenomen die bij moeten dragen aan het terugdringen van emissies vanuit de glastuinbouw. Het gaat hierbij om:

- Aanscherping van de wettelijke lozingsregels in het Besluit activiteiten leefomgeving (voorgenomen wijzigingen 2025/2026, verdere aanscherpingen in 2026/2027).
- Versterking "goed huisvaderschap" bedrijven, onder andere door inzet van watercoaches (GS-brief over de toekenning van de € 2,3 miljoen KRW-middelen van 18 maart jl. (PZH-2025-870386953)).
- Versterking toezicht en handhaving Omgevingsdiensten door training, kennisdeling, benutten HortiQ certificering en goed opdrachtgeverschap vanuit de gemeenten.
- Versterking regionale samenwerking in glastuinbouwgebieden.

https://www.glastuinbouwwaterproof.nl/content/6Algemeen/doc/PDG/Jaarschijf_en_begroting_2025_uitvoeringsprogramma_PDG_2023-2027.pdf

³ <https://www.hhdelfland.nl/ontdek-werk/schoon-gezond-water/glastuinbouw/risicogestuurde-aanpak-waterkwaliteit/>

7. *Wat zijn de gevolgen voor de gezondheid van weidedieren, weidevogels en insecten, die van het oppervlaktewater drinken in de vervuilde gebieden?*

Antwoord

Afhankelijk van het seizoen, de concentratie en de giftigheid van de stof die in het water terecht komt kunnen dieren ziek worden, zich niet meer voortplanten en/of dood gaan. De concentratie waarbij een stof giftig kan zijn, is zeer verschillend per soort.

De in de vraagstelling benoemde vier stoffen zijn insecticiden en hebben een hoge toxiciteit voor veel aquatische organismen, waaronder insecten met een aquatische levensfase. Forse normoverschrijdingen zoals geconstateerd in Pijnacker-Nootdorp leiden tot lokaal sterke achteruitgang van kwetsbare aquatische soorten. De vier genoemde stoffen zijn in verschillende mate toxisch voor vogels of zoogdieren. Zoals altijd bepaalt de mate van blootstelling mede de gevolgen voor een soort (zie ook het antwoord op vraag 8).

8. *Wat zijn de gevolgen voor de verdere ontwikkeling van het weidevogelgebied in de Zuidpolder door deze ernstige overschrijdingen van gif in het oppervlaktewater?*

Antwoord

Door het Hoogheemraadschap wordt in samenspraak met de gemeente Pijnacker-Nootdorp onderzoek gedaan of er mogelijk water vanuit het glastuinbouwgebied richting het weidevogelgebied stroomt. De provincie is bekend met het feit dat Delfland, de gemeente en de Vereniging Natuur- en Milieubescherming Pijnacker in gesprek zijn over dit onderwerp. Mogelijke gevolgen voor de ontwikkeling van het weidevogelgebied zijn dus pas te geven nadat dit onderzoek is afgerond (zie ook het antwoord op vraag 7).

Den Haag, 22 april 2025

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

mr. A.W. Kolff